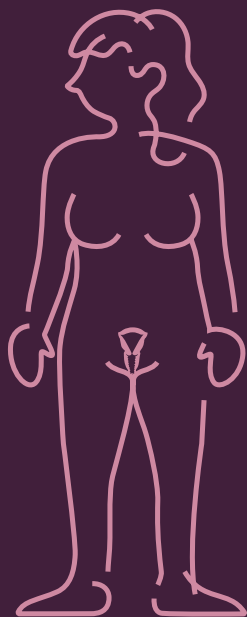

Celleforandringer på livmoderhalsen

Denne pjece er til dig, der lige har fået konstateret celleforandringer på livmoderhalsen.

Celleforandringer er ikke kræft.

Celleforandringer i slimhinden på livmoderhalsen er forstadier, der kan udvikle sig til livmoderhalskræft, hvis de ikke behandles. Mange kvinder får celleforandringer på livmoderhalsen. Med behandling bliver stort set alle kvinder helbredt.

Her i pjecen får du et overblik over de behandlinger og undersøgelser, du kan få tilbudt. Du kan læse mere på www.cancer.dk/celleforandringer

Kræftens Bekæmpelse

HPV er årsag til celleforandringer på livmoderhalsen

Celleforandringer på livmoderhalsen skyldes HPV (Human Papillomavirus). HPV smitter ved seksuel kontakt, og infektionen er så almindelig, at de fleste kvinder og mænd på et eller flere tidspunkter i deres liv bliver smittet med HPV. En HPV-infektion giver sjældent symptomer.

Kondom forhindrer ikke smitte med HPV, fordi virus også kan sidde på huden omkring kønsorganerne. Man kan derfor godt blive smittet med HPV uden at have haft samleje.

Immunforsvaret har svært ved at bekæmpe nogle typer HPV

Der findes forskellige typer HPV. I de fleste tilfælde bekæmper kroppen selv en HPV-infektion, ligesom den klarer en almindelig forkølelse. Der er dog nogle af HPV-virustyperne, som immunforsvaret har vanskeligere ved at bekæmpe.

Disse typer HPV har en tendens til at give kronisk infektion, som kan medføre forandringer i slimhindens celler. Forandringerne kaldes forstadier, fordi de kan udvikle sig til kræft, hvis de ikke behandles. Celleforandringer smitter ikke.

Det tager ofte mange år, fra en kvinde bliver smittet med HPV, til det eventuelt udvikler sig til forstadier og i nogle tilfælde senere til livmoderhalskræft.

“

Jeg syntes, at 'celleforandringer' lød som et farligt ord. Men det er rart at tænke på, det ikke er kræft. Og det er godt at vide, der er rigtig mange, der har det og bliver fuldstændig helbredt stort set alle sammen.

Kvinde med celleforandringer på livmoderhalsen

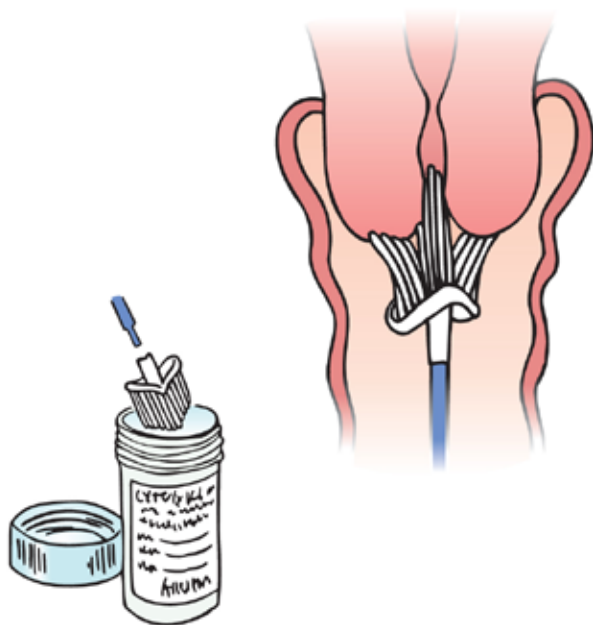
Undersøgelser for celleforandringer

De fleste celleforandringer bliver opdaget ved screening hos egen læge. Du bliver indkaldt til screening via e-boks, når du fylder 23 år, og du tilbydes screening til 64-års alderen.

Celleprøve fra livmoderhalsen

Din praktiserende læge tager en celleprøve (smear) fra livmoderhalsen. Celleprøven bliver sendt til et laboratorium og undersøgt i mikroskop for at se, om cellerne er forandrede.

Hvis celleprøven viser HPV og mistanke om celleforandringer, bliver du henvist til en gynækolog, som vil undersøge, om der er tale om forstadier til livmoderhalskræft.

Ved undersøgelse for celleforandringer bruger lægen en lille børste, der føres op i livmoderhalsen og drejes rundt, så cellerne sætter sig på børsten.

Undersøgelser hos gynækolog

Gynækologen tager vævsprøver og eventuelt en ny celleprøve fra slimhinden inde i selve livmoderhalsen. Prøverne kan vise, om der er celleforandringer i de dybere lag af livmoderhalsens slimhinde, og i så fald hvilken grad af celleforandringer, der er tale om.

Du vil måske føle let ubehag i underlivet, når vævsprøverne tages. Undersøgelsen tager ca. 10-15 minutter. Det kan bløde lidt efter en vævsprøve, så det er en god idé at tage et bind på bagefter.

Vævsprøverne sendes til undersøgelse for celleforandringer på et laboratorium. Der kommer svar efter 3-4 uger. Ud fra svaret afgør gynækologen, om du skal have behandling eller gå til kontrol.

IKKE ALLE CELLEFORANDRINGER KRÆVER BEHANDLING

I mange tilfælde vil celleforandringerne forsvinde af sig selv uden behandling. Lette celleforandringer forsvinder oftere af sig selv end svære celleforandringer.

Derfor bliver kvinder med lette celleforandringer kontrolleret, mens kvinder med sværere celleforandringer bliver tilbudt behandling.

Behandling af celleforandringer

Hvilken behandling, du får tilbudt, afhænger af flere ting: Hvilken grad af celleforandringer du har, din alder, om du ønsker at blive gravid, og om du tidligere har haft celleforandringer.

Ved lette til moderate celleforandringer afhænger behandlingen især af din alder

Lægerne er mere tilbageholdende med at behandle yngre kvinder i forhold til ældre kvinder. Det skyldes, at en såkaldt kegleoperation giver en let øget risiko for at føde lidt for tidligt, og en del af de letteste celleforandringer forsvinder af sig selv. Hvis lægen anbefaler at se tiden an, vil du blive tilbudt et kontrolforløb med gentagne celleprøver og test af HPV, eventuelt også vævsprøver fra livmoderhalsen.

Ved lette til moderate celleforandringer hos midaldrende og ældre kvinder, vil lægen anbefale nærmere udredning og behandling. Her vil en kegleoperation kunne afklare, om der alene er tale om lette celleforandringer, eller om der 'gemmer sig' sværere celleforandringer højere oppe i livmoderhalsen. Nogle kvinder vil kunne nøjes med en kegleoperation, mens andre vil blive anbefalet at få fjernet livmoderen efter kegleoperationen. Lægen vil tale med dig, og I tager en beslutning om dette valg i fællesskab.

Kegleoperation ved svære celleforandringer

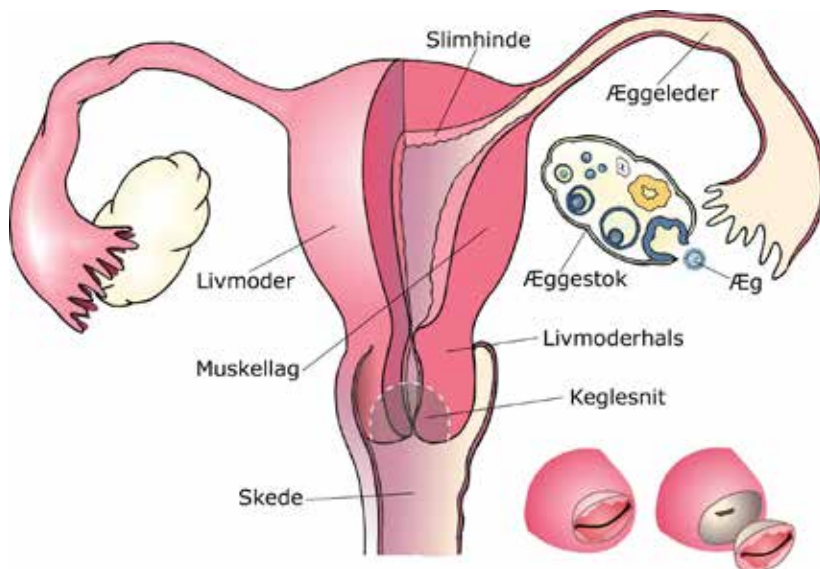
Hvis vævsprøverne viser svære celleforandringer, vil du uanset alder blive anbefalet en kegleoperation. En kegleoperation er en mindre operation, som foregår gennem skeden enten hos en gynækolog eller ambulantly på hospitalet uden, du bliver indlagt. Langt de fleste kvinder bliver kun lokalbedøvet i livmoderhalsen.

Inden indgrebet lægges lokalbedøvelse i livmoderhalsen. Herefter fjerner lægen et kegleformet stykke fra den nederste del af livmoderhalsen. Du vil hele tiden kunne mærke berøring, ligesom når man er bedøvet i munden hos tandlægen, men det gør ikke ondt. Langt de fleste kvinder bliver kun lokalbedøvet i livmoderhalsen ved en

kegleoperation. Kun i sjældne tilfælde udføres kegleoperationen i fuld bedøvelse.

Det fjernede væv bliver undersøgt i mikroskop for at se, om alle celleforandringer er fjernet.

Efter operationen skal du gå til kontrol. Forløbet varierer fra kvinde til kvinde og afhænger af, om den fjernede kegle af væv fra livmoderhalsen er fjernet i rask væv, eller om der var celleforandringer i kanterne på keglen.

Ved en kegleoperation (keglesnit) fjerner gynækologen en kegleformet skive fra den nederste del af livmoderhalsen, oftest ved hjælp af en lille elektrisk slynge. I udsnittet til højre ser du, hvilket stykke af livmoderhalsen du får fjernet.

Jeg var nervøs, da jeg skulle have kegle-operationen. Men det var faktisk meget fredsommeligt. Lægen spurgte, om jeg ville se det, der var fjernet. Det ville jeg jo gerne, og det var virkelig ikke særligt meget, ikke større end en tommelfinger-negl.

Kvinde med celleforandringer på livmoderhalsen

Kontakt læge, hvis du bløder kraftigt efter kegleoperationen

Efter en kegleoperation må du ikke belaste kroppen i et par dage, da der kan opstå kraftig blødning efter operationen. Hvis det sker, skal du kontakte din gynækolog eller lægevagten, så du kan få blødningen stoppet. Det er normalt at have små blødninger eller brunligt udflåd i op til et par uger.

Giv såret ro til at hele og undgå infektion

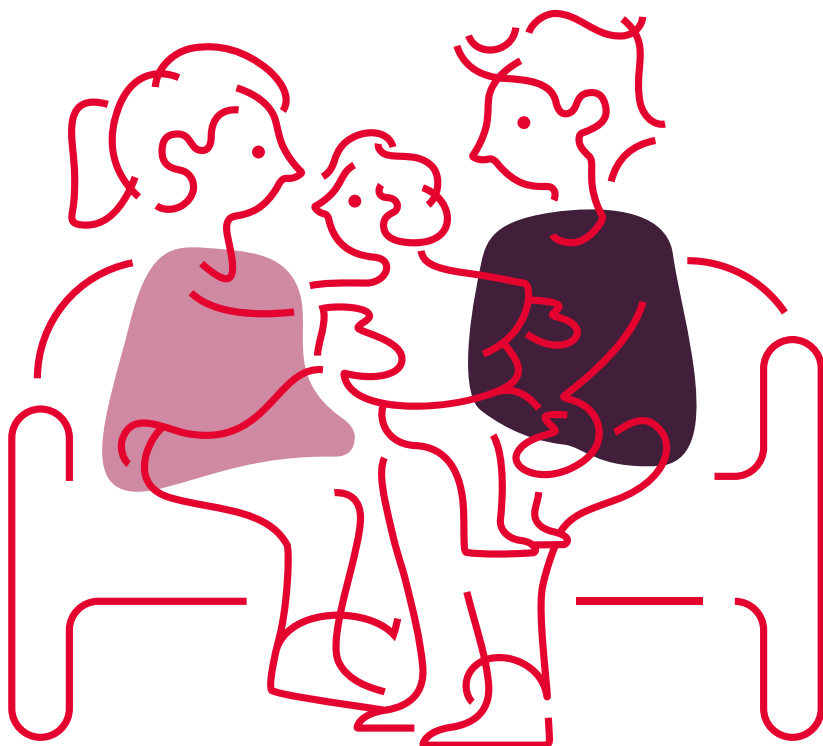
Så længe du har brunligt udflåd, bør du beskytte dig selv mod infektion og give såret på livmoderhalsen ro til at hele. Lægerne anbefaler derfor, at du undgår at:

- bade i svømmehal eller havet
- gå i karbad
- have samleje
- bruge tampon

10-14 dage efter operationen kan der komme mere frisk blødning, når sårskorpen på livmoderhalsen afstødes. Den første menstruation efter operationen kan være kraftigere og vare længere end normalt. 3 til 5 uger efter operationen er såret på livmoderhalsen helet op, og en ny slimhinde dækker det område, hvor keglen blev fjernet.

KAN JEG BLIVE GRAVID EFTER EN KEGLEOPERATION?

Celleforandringer i sig selv påvirker ikke muligheden for at blive gravid og få børn. Hvis du har fået en kegleoperation, er der en lille risiko for at føde lidt for tidligt, men det sker kun for nogle ganske få kvinder.

Kontrol efter kegleoperation

Efter en kegleoperation kan celleforandringer komme tilbage efter et stykke tid, og derfor bliver du tilbudt kontrol. Hvor ofte og hvor længe du går til kontrol afhænger af, om keglen er fjernet i rask væv, eller om der var celleforandringer i kanten af den fjernede kegle.

Hvis keglen er fjernet i rask væv

Hvis keglen er fjernet i rask væv, vil din egen læge tage en celleprøve og en HPV-test fra livmoderhalsen efter 6 måneder. Hvis prøven er normal, går du tilbage til screeningsprogrammet og får en invitation til celleprøve efter 3 eller 5 år afhængig af din alder.

Hvis der er celleforandringer i kanten af den fjernede kegle

Hvis keglen ikke er fjernet i rask væv, skal du have taget en celleprøve og en HPV-test fra livmoderhalsen 6 og 12 måneder efter din kegleoperation.

- Hvis begge prøver er normale, går du tilbage til screeningsprogrammet og bliver inviteret til celleprøve efter 3 eller 5 år afhængig af din alder.
- Hvis enten celleprøve eller HPV-test er unormal, vil du fortsætte med at gå til kontrol hos gynækolog, og du vil evt. få taget nye vævsprøver. Først når prøverne er normale, kommer du tilbage i screeningsprogrammet.

I nogle tilfælde vil lægerne anbefale en ny kegleoperation. Det sker dog sjældent. I langt de fleste tilfælde er celleforandringerne fjernet helt efter den første kegleoperation.

FORSTADIER GIVER SJÆLDENT SYMPTOMER, SÅ HUSK AT GÅ TIL SCREENING

Symptomer på celleforandringer på livmoderhalsen kan være blødning efter samleje, pletblødninger og øget udflåd. Celleforandringer på livmoderhalsen giver dog sjældent symptomer, og du kan derfor ikke nødvendigvis mærke dem.

Derfor er det vigtigt, at du følger anbefalingerne om regelmæssige tjek for celleforandringer (screening). Dette gælder både for dig som aldrig har haft celleforandringer, og dig der har været i et kontrolprogram for tidligere celleforandringer på livmoderhalsen.

Alle kvinder i alderen 23-64 år tilbydes screening for livmoderhalskræft. Du indkaldes hver 3. eller 5. år afhængigt af din alder. Undersøgelsen foregår hos din egen læge, og du skal selv ringe og bestille tid.

Celleforandringer og graviditet

Hvis du har haft celleforandringer og bliver gravid, er der nogle forholdsregler, du bør følge.

Forholdsreglerne afhænger af graden af celleforandringer:

Hvis du har haft lette celleforandringer

HPV-virus vil hos de fleste kvinder være forsvundet efter graviditeten. For en sikkerheds skyld anbefaler lægerne, at du 8 uger efter fødslen får taget en ny celleprøve fra livmoderhalsen hos din egen læge.

Hvis du inden graviditeten havde lette til moderate celleforandringer

Hvis du inden graviditeten var i et kontrolprogram pga. lette til moderate celleforandringer, skal du ikke kontrolleres i graviditeten. Du kan vente med at blive kontrolleret til 8 uger efter fødslen.

Hvis du har haft svære celleforandringer

Hvis du har haft svære celleforandringer, skal du til nærmere undersøgelse hos en gynækologisk speciallæge i den første tredjedel af graviditeten.

Gynækologen vil lave en kikkertundersøgelse af livmoderhalsen og tage en vævsprøve ved synlige forandringer på livmoderhalsen:

- Hvis vævsprøverne viser lette til moderate celleforandringer, anbefaler lægerne, at du går til kontrol 8 uger efter fødslen.
- Hvis vævsprøverne viser svære celleforandringer, anbefaler lægerne, at du får en ny kikkertundersøgelse, celleprøve og evt. vævsprøve fra livmoderhalsen i uge 30 af graviditeten. Det er for at sikre, at celleforandringerne ikke har udviklet sig yderligere.
- Hvis der fortsat er svære forandringer i uge 30 af graviditeten, men ingen mistanke om kræft, bliver du kontrolleret igen 8 uger efter fødslen.

Hvis du får konstateret livmoderhalskræft i graviditeten

Hvis du får diagnosen livmoderhalskræft, mens du er gravid, vil du blive henvist til en specialafdeling, hvor man i samarbejde med dig vil planlægge dit behandlingsforløb.

Kræftens Bekæmpelses rådgivningstilbud

At få konstateret celleforandringer kan måske føre til bekymringer. Kræftens Bekæmpelses rådgivere besvarer gerne spørgsmål om celleforandringer, selvom det ikke er en kræftsygdom.

Du er velkommen til at ringe til en rådgiver på Kræftlinjen på 80 30 10 30, eller du kan besøge din lokale kræftrådgivning.

Læs mere på www.cancer.dk/kræftraadgivning

Brug dit kamera på mobilen til at scanne QR-koden, så du kan læse mere om celleforandringer på livmoderhalsen på www.cancer.dk

Udgiver: Kræftens Bekæmpelse, 2023, 3. udgave. **Oplag:** 5.000 ex.

Redaktion: Ida Nymand Ammundsen, Sofie Borella Tausen og lægefaglig redaktør Elisabeth Kjems i samarbejde med professor, overlæge, ph.d. Pernille T. Jensen

Illustrationer: Lotte Clevin (side 5 og 8), AM Copenhagen (side 6 og 11) og Sofie Maag Hansen (side 15)

Design og layout: Nanna Berentzen Østergaard

Tryk: Johnsen Graphic Solutions A/S. Papir: 150 gr. offset

Kræftens Bekæmpelse
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Telefon 35 25 75 00

Du er velkommen til at bruge os
Kræftlinjen 80 30 10 30
cancer.dk

Maj 2023
Varenr: 0048

Vi tænker også på miljøet

Svanemærket tryksag